

A GĀN DĒC A PĒC'L NA SĒB KŪ A KORINTU NIBĒ

I Maa Pēc'l a Nāaŋmūn na buol a wū bōfū pō ika n i a Yesu Kırıſito nītōnāa nī a sī yēbe Soſetenesi, **II** le ſeere a gān nyā kuro a yūn na puoro a Nāaŋmūn be a Korintu tēe pō. A yūn na oo be a Yesu Kırıſito 'yōo na yi i a wū nī chechesi lōon a bala na be jie jaa na buolc a sī Soro Yesu Kırıſito yuor na i a sūn nī a ba jaa Soro. **III** Wāefū nī nyā'maar na yi a sī Sāa Nāaŋmūn nī a sī Soro Yesu Kırıſito sē a be a yi sē.

IV N ma puor Nāaŋmūn yāan ko yi bojūu wū wāe yi naa tu a Yesu Kırıſito 'yōo. **V** A wū jūu le yi le yele a jaa pō, a yi 'yerbie nī a yi bōfū a jaa pō, **VI** bojūu a Kırıſito dāasie sūn di, yi sōon de. **VII** A le jūu, yaa faa a Nāaŋmūn Sīe kufū āsūc jaa ε, na yi pāa mōc nūbir chele a le a sī Soro Yesu Kırıſito na le līeb wa. **VIII** Wūn 'yōo yūn ākpāen tī tān a baaraa, ka yi kō tara chefū ε, tī tān a sī Soro Yesu Kırıſito waa būbir. **IX** A Nāaŋmūn nyā na buol yi wa lōon a wū Bie Yesu Kırıſito na i a sī Soro in yelmāe sūc.

X N yēer, n den a sī Soro Yesu Kırıſito yuor naa sūrc nī yi ika yi jaa yi ta ḥma dēdē ka ootaa be a yi pō ε, a le na vē naa ka yi pāa tara nebō'yen nī tīer bō'yen. **XI** N yēer, nūbe bamine na yi a Kūloē yir wa man ku ma ika nechīre ben a yi chara pō. **XII** A le par le ika, a yi āsūc jaa ma 'yer ika, Pēc'l le maa turo, ka āsūc mī 'yer, Apolosı le maa turo,

ka a ãsuo mì 'yer, Sıfası le n turo, ka a ãsuo mì 'yer ika, Kırısito le n turo.

XIII A Kırısito ḥman dëdëme bu? Pɔɔl le ba kpa a daa ju bu? Bu Pɔɔl yuor le yi son a Nāaŋmìn kő? **XIV** N puɔ̄ peł naa in ba so a yi ãsuo jaa Nāaŋmìn kő ε, ka ala ba i Kırısipusı nı Gayus tees ba le ε, **XV** ka nire jaa kő tő 'yer ika maa yuor le n son yi a Nāaŋmìn kő ε. **XVI** Jo, n mì dő so a Sıtefanas nı a wɔ̄ yir dëme ba jaa a Nāaŋmìn kő. A anyā puor n ba tıer nire jaa in le so a Nāaŋmìn kő ε. **XVII** Bojūu Yesu Kırısito ba tő ma ika n tı suoro nıbe Nāaŋmìn kő ε, tiche n tı muɔ̄l a 'yer nȭ na ba i nısaal yẽ 'yer ε. Ka a Kırısito kũu wɔ̄n kpi a daa taa i pɔɔr ε.

XVIII Bojūu a daa 'yer in dābol 'yer ku a bala na wəre, tiche a in Nāaŋmìn kpẽ̄ ku a sı̄n bala na nyε a faafø. **XIX** Bojūu a seb a Nāaŋmìn gān po ika, "In sɔ̄c naa a yẽ dëme yẽ bar, naa bɔ̄bur a bɔ̄cfu dëme bɔ̄cfu bar." *(Isaiya 29:14)*

XX Nyine le a yẽ dëme be? Nyine le a bɔ̄cfu suɔ̄ be? Nyine le chubε dëme mì be a dına? A ba i Nāaŋmìn lıeb a wer nyā yẽ a wɔ̄ i jɔ̄l ε? **XXI** Bojūu a Nāaŋmìn yẽ ku vẽ ka a wer de a wɔ̄ yẽ bɔ̄on wɔ̄ ε, Nāaŋmìn puɔ̄ peł naa nı a jɔ̄l muɔ̄l ban muɔ̄l ka a na faa a bala na sɔ̄c de. **XXII** A Juu nıbe ma buɔ̄rɔ̄ naa ne'maa yele, ka a bala na ba i a Juu nıbe ε, mì buɔ̄rɔ̄ yẽ. **XXIII** Tiche sı̄n muɔ̄l naa Yesu Kırısito ban kpa a daa ju, ka a i gber bãrfu ku a Juu nıbe tı mì i jɔ̄l yele ku a bala na ba i a Juu nıbe ε. **XXIV** Tiche a bala a Nāaŋmìn na lɔ̄o buɔ̄l a Juu nıbe nı a bala na ba i a Juu nıbe ε, Kırısito le i a Nāaŋmìn kpẽ̄ nı a Nāaŋmìn yẽ.

XXV Bojūu Nāaŋmīn jōlō in yē gar a nūre yē, ka a Nāaŋmīn balfū tara kpēč gar a nūre kpēč.

XXVI N yeeer, yi ti'er a le yin dōč be tī a Nāaŋmīn wa bučl yi, nīsaal kaafū pō, a yi yōč ba dōč i yē dēme ε, a yi yōč ba dōč i yuor dēme ε, yaa i nāmīne bibiir ε. **XXVII** Tiche Nāaŋmīn ir naa a wer nyā jōl bon 'yōčn a yē dēme vā, Nāaŋmīn le ir naa a wer nyā bōbalaa na wō 'yōčn a kpāen dēme vā. **XXVIII** Nāaŋmīn ma ir naa a wer bon ba 'yōčnaa, a ala a nībe na kaara pōrō, nī a nībe bala gba nūre jaa na ba 'yōčnō ε, wō i naa nītō ka a bon 'lō a wer na 'yōčnō ka wō i pōrō, **XXIX** ka nūre jaa taa bučrō yuor a wō niem ε. **XXX** A wō jūu le yi be a Yesu Kırıslıto 'yōč, 'lō le i a yē yi a Nāaŋmīn sē ku sī, na wō i a sī torfū nī cheche nī a faafū. **XXXI** A le jūu, nītāa le an sēb a Nāaŋmīn gān pō, "Vē ka a 'lō na bučrō yuor, wō bučrō a yuor a sī Soro 'yōč." (*Jeremiya 9:24*)

II

I N yeeer, in dōč wa a yi sē, n ba waan nebōčn bučl yē 'yer naa wa man a Nāaŋmīn dāasīe ku yi ε. **II** Bojūu a le in dōč be a ye sē, n ba le bōč bon jaa pōč a Yesu Kırıslıto ban kpa a daa ju ε. **III** Balfū, dābāe nī mīifū le n dōč ben a yi sē. **IV** A n 'yer nī a n mučlfū ba i yē 'yerbie ε, tiche a i naa a Nāaŋmīn Sīe kpēč wiilfū le, **V** ka a yi sōčfū taa dīel a nūre yē ε, tiche a dīel a Nāaŋmīn kpēč.

VI Faa nyē, sīn ma 'yer a sī 'yer nī yē ku a bala na nōč a Nāaŋmīn sōr pō, a ba i a wer nyā bučl a kpāen dēme yē na wa i pōrō daar kōč ε. **VII** Kai, sīn 'yerē naa a Nāaŋmīn yē sōčlaa, a yē 'lō na dōč

sɔɔl a Nāaŋmìn na kaa ir a sì daař kōč tūr jūu sere na wō wa maal a wer. **VIII** A wer nyā kpæn dēme ba dōč bōč a par ε, ala i bala ta bōč ba kō naa kpa a tūr Soro a daa ju ε. **IX** Tiche a le an seb a Nāaŋmìn gān pō ika, “Nūbir jaa ba nyε ε, toor jaa ba wō ε, tīer jaa mī ba bōčn a ala a Nāaŋmìn na chōčr ku a bala na nō wō ε.” **(Isaiya 64:4)** **X** Tiche anyāna le a Nāaŋmìn Sīε wiil ku sī, Nāaŋmìn Sīε ma bīer naa a yelsi a jaa, na wō gba ma bōč a ala na be a Nāaŋmìn puom.

XI Nībuor le bōč le na be a wō tō sūč tīer pō, ka a nīre 'lō māe ba le ε? A le mī le nīre ba bōč le na be a Nāaŋmìn tīer pō ε, ka a Nāaŋmìn māe Sīε ba le ε. **XII** A ba i a wer nyā sīε le sī tara ε, tiche a Sīε 'lō na yi a Nāaŋmìn sē a sī de bōčn a ala a Nāaŋmìn na ku sī a pōrō. **XIII** A anyāna le sī 'yere, a ba i nīre 'yerbie sīn jān ε, tiche 'yerbie ala sīn jān a Nāaŋmìn Sīε sē na sī wile nī a Nāaŋmìn Sīε yelmāe nī a Sīε 'yerbie. **XIV** Nīre 'lō jaa na ba tara a Nāaŋmìn Sīε ε, maa sōč a ala na yi a Nāaŋmìn Sīε sē ε, bojūu a īn dābol yele ku wō a wō maa bōč a par ε, bojūu nīre na tōčn bōč ala i wō tara naa Nāaŋmìn Sīε. **XV** A nīre 'lō na tara a Nāaŋmìn Sīε ma vīer naa a yele a jaa kaa, tiche nīre 'lō na ba tara a Nāaŋmìn Sīε ε, wō kō bōč a nīre 'lō na tara a Nāaŋmìn Sīε tīer ε. **XVI** Bojūu a seb a Nāaŋmìn gān pō ika, “An le bōč a sī Soro tīer, na wōn kpāa wō?” **(Isaiya 40:13)** Tiche sīn le tara a Yesu Kīrisito tīer.

III

I N yεer, n kō tōč 'yere nī yi fika nībe na tara a Nāaŋmìn Sīε ε, tiche n 'yere nī yi naa fika a wer

nibe na yi i bibiir a Kırısıto sør po. **II** Birköö tee le n ku yi a ba i saa yin ba ta na tōö di ε. Sire jaa le yi chene ba ta ε. **III** Yi chene na ire fika nibe na ba bōö Nāaŋmın ε, bojūu nyuur ni nechire chene na be a yi po, yaa chene i a wer nibe ε? Na yi maala a le ban maala ε? **IV** A yi ãsuo na ma 'yer, maa turo na Pööl, ka a ãsuo mi 'yer ika, maa turo na Apolosi. Yaa chene ire fika nibe na ba bōö Nāaŋmın ε?

V A anyāna a jaa po, Pööl ni a Apolosi, bo ba i? Tötönbö le sín i a yi tu a be wa sōö de ka a si Soro ko ãsuo jaa ni wö tōmō. **VI** Maa le bor ka a Apolosi mi chör a kōö, tiche Nāaŋmın le so an nōö. **VII** Le a 'lo na bor, ni a 'lo na chör a kōö, ba i bon jaa ε, tiche a Nāaŋmın 'lo tee na vē ka a bonsı a jaa nōö. **VIII** A nire 'lo na bor ni a nire 'lo na chör a kōö ba jaa tara na tier bō'yen ka a ãsuo jaa na nyę a le wün tō sāyar. **IX** Bojūu, sín i naa Nāaŋmın töötäaba, yin mi le i a Nāaŋmın puo, a Nāaŋmın yir wün mierε.

X A wāefu a Nāaŋmın na ku ma le so ka n kpar a dachin par kparaa nıtāa bōö mierε, ka a bamine mi mierε dōölo. Tiche ãsuo jaa wü bōö kaara a le wün mierε dōölo. **XI** A yele le ika, nire jaa kōö le tōö kpar a dachin par kpar yuo le puo a 'lo na be be ε, 'lo le i a Yesu Kırısıto. **XII** Ala i nire den selma, kpāna, küsır kpāen, daar, muor bii kakie, **XIII** nire jaa na nyę naa a wü tōmō, bojūu a bibr 'lönō a jaa na gān chāa po. Būu le na vuul nire jaa tōmō na wü beer ãsuo jaa tōmō kaa. **XIV** Ala i a le wün me dōöl ba sōö ε, wün nyen a wü sāyar. **XV** Ala i a wa di naa a ninyine kōö nyę

bon jaa ε, wun nyen faafu, tiche wun kaara naa fika nire būu na vuul.

XVI Yaa bōo ika yin māe le a Nāaŋmīn puorfū yir ka a wu Sīe kpiere a yi 'yōč ε? **XVII** Ala i āsūč jaa wa sōč naa a Nāaŋmīn puorfū yir nyā, Nāaŋmīn na sōč naa a ninyine, bojūu a Nāaŋmīn puorfū yir in chechē. Yin māe le a puorfū yir nyā.

XVIII Yi ta bēle a yi māe ε. Ala i a yi āsūč tīer naa ika wu i naa yē suč a wer nyā pō, wu līeb i "Jōl" na wu pāa tōč līeb yē suč. **XIX** Bojūu a wer nyā yē i naa jōl yele a Nāaŋmīn niem, nītāa le an sēb a Nāaŋmīn gān pō, "Wu ma nyōč naa a yē suč a wu yē yele pō." **(Job 5:13)** **XX** A le sēb go, "A Soro bōo naa a yē dēme tīer ka a i pōrō." **(Yiel Gān 94:11)** **XXI** A le jūu, nire wu ta le 'mōčorō a wu māe nī nire yele ε! Yin le so a bonsı a jaa, **XXII** ka maa Pōč le bū, Apolosi le bū, Sifasi le bū, a wer le bū, nyevur le bū, kūu le bū, dīna le bū, ka daař kōč le, yin le so a jaa. **XXIII** A Yesu Kırıſito mī so yi, ka Nāaŋmīn mī so a Yesu Kırıſito.

IV

I A le jūu, yi ma kaa sī a sī i a Yesu Kırıſito tōtōnbō a Nāaŋmīn na de a wu yelsōčsī 'yōč a sī nuur pō. **II** Pōpāanyā, a le na gā le ika a bala ban de bon 'yōč a ba nuur pō, ba tara yelmāe. **III** A ba bā ma ε, ala i ka yin le bū a wer nire le tōčorō a n 'yer sīre jaa a maa māe kōčor a n 'yer ε. **IV** N ba tīer yele jaa in i bōr ε, tiche a ba wiil ika n ba tara yele ε. A sī Soro le na tōčor a n 'yer. **V** A le jūu, yi ta de nie tōčorō a 'yer ka a bībir ba

ta ε. Yı chelε ka a sı Soro wa. 'Lɔ lε na yin yele a jaa na sɔɔl a libe pɔ, chāa pɔ, na wɔ mɪ wiil a ala na sɔɔl a nibe t̄er pɔ. A bibir 'lɔnɔ̄ lε āsūɔ jaa na nye a wɔ pεefɔ a Nāaŋmın s̄e.

VI Põpāanyā, n yeeṛ, a yin jū̄ lε n de a yele anyāna naa man a maa n̄i a Apolosı, ka yin jān a par yi a sı s̄e a lε ban 'yer ıka, "Taa ıre wa chen po a lε ban s̄eb ε." Ka a yı āsūɔ jaa taa pāa 'yɔɔnɔ̄ nibe gara taa ε. **VII** Ana lε maal yı a yı be yı yō̄ gar nire jaa? Bo yı tara, ka a ba i Nāaŋmın lε kʊ yı ε? Ala i a Nāaŋmın lε kʊ yı, ȳmīne a i a yı buɔrɔ̄ yuor fika yaa i lε ε?

VIII Yı ben tara bon jaa yin buɔrɔ! Na yı be i taraa dēme! Yı ben l̄ieb nāmīne ka s̄in ba i ε! Maa bɔfɔ lε fika yı ta i a nāmīne s̄ire jaa, ka a sı m̄i ta pɔɔ yı i a nāmīne. **IX** Bojū̄ maa s̄e, a kaara naa fika a Nāaŋmın den a s̄in na i a n̄it̄ɔnsı a sı pii a n̄iyɔɔ puor, a ban kʊ s̄i chāa pɔ. Ka a sı i bõmanāa kʊ a wer n̄i a malakası n̄i a nibe ba jaa. **X** S̄in in j̄elɔ̄ a Yesu Kırıſito jū̄ t̄iche ka a yin i yēn dēme a wɔ pɔ. S̄in in n̄ibaalsı t̄iche ka a yin i kpāen dēme. Ba 'yɔɔnɔ̄ yı naa t̄i kpere s̄in. **XI** Wa tān dına gba, kɔ̄ n̄i kõnyūur lε s̄i ma chiine, ka a sı bōsursı ch̄ier ch̄ier ka ba pɔɔrɔ̄ sı, saa tara yir kpere ε. **XII** Tõ kpāen lε s̄i ma tõn a sı māe nuur, bala wa t̄u sı, sı ma 'yer nevila 'yɔɔ ba, bala sɔɔ gere sı, t̄i sı ma tara na kānyir. **XIII** Bala wa s̄ōɔnɔ̄ a sı yuor, sı maa 'yer tuo ε, wa tān dına, baa buɔlɔ̄ sı bon jaa ε, ka a sı i a wer wɔ jaa t̄apuor ju sɔɔr.

XIV N ba seere a anyāna ıka n su yı vā ε, t̄iche ka n kpāa yı maa māe bi'yɔɔnsı kaar. **XV** Yı̄n gba tara nibe turo pie (10,000) na kaara yı a Yesu

'yōo, tı yaa tara sāamīne yōo ε, maa na wa muɔl a Yesu Kırısito 'yer nōo ku yı le ı a yı sāa. **XVI** Ala le so ka n pāa suɔrɔ yı ıka yı turo a le ın turo. **XVII** A anyāna jūu mı le so ka n tōnō a Timoti na ı a n bie ın nō, wō tara na yelmāe a sı Soro pɔ. Won tı jęo yı naa a le a n befo na be a Yesu Kırısito pɔ, na n mı wile nı a pupuorbiir gbulsı a jiir a jaa.

XVIII A yı bamīne chiere nı nyāa ıre fika n kō le wa be go ε. **XIX** Tiche a kō le kor ε, ala ı a sı Soro sɔɔ naa, ın wan a yı s̄e, naa tı kaa a ba ı a bala na chiere a nyāa 'yere tεe ε, tiche ka n tı kaa a kpēɔ buor ban tara. **XX** Bojūu Nāaŋmın nāalōu yele ba ı neε 'yer ε, tiche wō ın kpēɔ. **XXI** Buor suɔ le yı buɔrɔ? Maa wa tıre, n tıun kpaara bıu nōfu nı jomm sıε?

V

I Ba wa man ku ma sıre jaa ıka s̄es̄eyele ben a yı pɔ, a le gba na ba ıre a bala na ba puoro pɔ ε. Bie na na gān a wō sāa pɔɔ. **II** Tı a yı chene buɔrɔ yuor, vā kō naa nyōo yı ka yı dii a nıre nyāna na maal a nıtō bar a yı pɔ ε? **III** A maa māe gba na ba be a yı s̄e ε, tiche a maa tıer wō jaa ben a yı s̄e, naa gba tɔɔr a daba 'yer fika n ben be. **IV** Yıñ wa lōon a sı Soro Yesu yuor, a n tıer mı ben a yı s̄e, ka a sı Soro Yesu kpēɔ mı be be, **V** yı de a daba nyāna 'yōo Satan nūu pɔ, ka wō s̄ōo a wō āgān bar, tiche ka a Nāaŋmın faa a wō sıε a sı Soro bıbir daar.

VI A yı yuor bɔfu nyā ba tara tōnō ε. Yaa bɔɔ ıka a dābil jaa puor le ma v̄e ka a paanɔɔ v̄ɔ a yōo ε? **VII** Yı kpaar a dābil koraa bar, tı na yı

ı paanőc paalaa na ba tara a dābul ε. Le le yi kaara sıre jaa. Bojūu Kırısito na ı a sı Göl Bar Pεeraabile lon a sı bɔɔr. **VIII** A le jūu, yi ta ı a sı dire a Göl Bar Difü nı a dābul koraa ε, a dābul koraa na ı yosőc nı putuyele, tiche a ı a paanőc na ba tara a dābul ε. A paanőc na ı chechę ifu nı yelmāε tarfu.

IX A gān 'lō ıin dőc seb ku yi, n 'yer ıka yi taa ıre wa lōcnō nı a sēsēnbε ε, **X** n ba 'yere a bala na ba puoro na sēne ε, buı a bɔgar dēme, buı a nifɔlbɔ buı a tıpuorbo ε. Ala ı le le, yi kõ naa yi a ka a wer nyā pɔ. **XI** Tiche pɔpāanyā, n seere na kuro yi, a le ıin dőc buɔrc ıka yi ı nı nyā. Yi taa ıre wa lōcnō nı a 'lō na buɔlc, a wu māe a yi yεbe tı na wu sēne, nı bɔgar suɔ, na wu puoro tıbe, nı yosőcnō, na wu ı dāburo, nı nifɔlc. A nıre nyāna tı suɔ, yi taa ıre wa 'mataa wu gba dire ε.

XII N tōmō le ıka n tɔɔrɔ a bala na puoro 'yer, tiche yın 'lō yi kpāa a nibe bala yın 'mataa puoro nı na tōnō a yelsı anyāna. **XIII** Nāaŋmın le na tɔɔr a bala na ba puoro ε 'yer. "Yı dii a putusuɔ 'lōnō bar a yi pɔ." *(Mosesi Gāma Na Tu Anū 17:7)*

VI

I Ala ı a yi ãsuɔ nı a wu tı suɔ wa nyen 'yer, ȳmınε a ı a wu na tara a 'yer chiin a 'yer tɔɔrbɔ bala na ba puoro ε jie, tı bar a Nāaŋmın puorbo jie? **II** Yaa bɔɔ ıka a Nāaŋmın puorbo le na wa tɔɔr a bala na ba puoro 'yer ε? Ka ala ı yın le na wa tɔɔr a bala na ba puoro 'yer, ȳmınε a yi kõ tɔɔc maal a yi māe yelbil ε? **III** Yaa bɔɔ ıka sı̄n le na tɔɔr a malakası gba 'yer ε? Wa 'yere nı a

sı māe yelbil? **IV** A le jūu, yin wa tara a 'yerbil anyāna taaba, yi ma ir a pupuorbo bamine gba yē na ba tal teer ε, ka ba tōr a 'yer. **V** N 'yer naa anyāna na 'yōo yi vā, a in sūre ika a yi pō āsūo jaa ba tara yē jaa puor na wōn maal a wō taaba 'yer ε? **VI** Tiche ka a yebe ma tara a yebe chiin a 'yer tōrfu jie, a bala na ba ı a Yesu turbo sē.

VII Sūre jaa le ika yi ben maal bōr, bojūu yi ma nyōr taa chiin a 'yer tōrfu jie. Bo le so ka yi kō naa sōc ka a nībe maal yi deer ε? Bū sōc ka ba fōl yi ε? **VIII** Tiche a yin māe fōl nī taa na yi maala taa dēbe, na yi maala a anyāna kōrō a yi yeer.

IX Yaa bōo ika a putudēme kō kpe be a Nāanjmın nāalōo pō ε? Yi ta bēle yi māe ε. Sēsēnbē, tīpuorbo, a bala na fol bū a dōr na lēb gāna nī taa, **X** bū nānyisi, bū a bōgar dēme, bū a dāburbo, bū a yosōonbō, bū a nīfōlbō, ba āsūo jaa kō kpe be a Nāanjmın nāalōo pō ε. **XI** Le le a yi bamine mī dōo kaara, tiche ka a Nāanjmın pēs yi bar, na wō oo yi ka yi ı cheche tu a sı Soro Yesu Kırısıto yuor nī a sı Nāanjmın Sıe pō.

XII A yi bamine 'yer naa ika, n̄ ba chire bon jaa maalfu ε. Yele jaa ba chire maalfu ε. Tiche a ba ı yele a jaa le vīle maalfu ε. Maa kō sōc ka bon jaa so ma ε. **XIII** Bamine mī ma le 'yer naa ika, bōdiir ben be puor 'yōo, ka a puor mī be be a bōdiir 'yōo. Tiche Nāanjmın na sōon a jaa ayi bar. Sēsēyele jūu ba le a āgān be be ε, tiche a sı Soro jūu le, ka a sı Soro mī be be a āgān jūu. **XIV** A kpeč nyāna le a Nāanjmın sān a sı Soro a kūu pō, ka wō mī na sāı sı a kūu pō. **XV** Yaa bōo ika a

yı āgāma ın bő'yen nı a Kırısıto āgān ε? N pāa de a n āgān na ı bő'yen nı a Kırısıto āgān naa tı 'mar pōo baa pō? N kō ı a le ε. XVI Yaa bōo ıka nire 'lō na de a wu āgān tı 'mar a pōo baa pō, ın bő'yen nı a wu āgān ε? Bojūu a sēb a Nāaṇmın gān pō ıka, "Ka ba jaa ayi ı āgān bő'yen." (A Pielfu Gān 2:24) XVII Tiche nire 'lō na de wu māe 'mar a sı Soro, 'lō nı a wu Sıe ın bő'yen.

XVIII Yı tōo yi a sēsēyele pō. Yelbier jaa nire na ıre ma ben a wu āgān yōo, tiche nire 'lō na sēne, a wu āgān le wu maala a yelbier 'yōonō. XIX Yaa bōo ıka a yı āgān ın a Nāaṇmın Sıe puorfu yir ε? A 'lō na be a yı 'yōo. A 'lō yın nyę yı a Nāaṇmın sē ɔ? Yaa so yı māe ε. XX Nāaṇmın da yın so. A le jūu, yı 'yōonō Nāaṇmın nı a yı āgāma.

VII

I Pōpāanyā, a yele ala yın sēb ku ma, an taa ırele na ka daba ta kul pōo ε. II Tiche an ı a sēsēyele na be be jūu, daba jaa wu kul a wu māe pōo, ka a pōo jaa mı kul a wu māe sıre. III Ka a sıre nı a wu māe pōo na ma lōo sōo, le nı wu ju mı le a pōo nı a wu māe sıre mı ma lōo a sōo. IV A pōo tēe ba le so a wu māe āgān ε, tiche a wu sıre le so. A le ne nı wu ju mı le, a daba tēe mı ba so a wu āgān ε, tiche a wu pōo le so. V Yı taa ıre wa mōonō taa a gaa jie ε, ka ala ba wa ı yı man taa na yı ku taa sōo Nāaṇmın suorfu jūu ε. Ka yın wa suor a Nāaṇmın baar, a yı le lōo taa go, ka a Satan taa nyę yın kō le wa tuor a yı māe nyɔɔrɔ bel yı ε. VI N 'yer naa ıka anyā tara na sɔr, a ba ı binfu le ε. VII N naa buorɔ naa fika

a dōor ba ta be a n kaar. Tīche nūre āsūc jaa tara na a le a Nāanjmīn na ku wū, āsūc jaa bon ma tēe naa a wū tō sūc bon.

VIII Pōpāanyā, a yūn bala na ba kul taa ε, nī a pōokōε, a vīele naa ba taa kulo taa ε, na ba jāne nūtāa le in jāne. **IX** Tīche bala ba wa tōčnō nyōcōrō a ba māε ε, ba kul taa. Ala i ba kul taa, a sān ban jē ka a vōlāa kōrō ba.

X A bala na kul taa, a nebināa le a nyā, a ba i maa le 'yer ε, tīche a sī Soro le 'yer. A pōo wū taa īre wa bara a wū sūre ε. **XI** Tīche 'lō wa bar a wū sūre, wū taa le kulo daba go ε, bū wū līeb tī 'maal a wū sūre. Daba mī wū taa dire a wū pōo bara ε.

XII A anyā 'lō, maa le 'yerε, a ba i a sī Soro le ε. Ala i a Yesu turo āsūc pōo ba i a Yesu turo ε, tī sōo ika won jēn wū naa wū taa īre wa dire wū bara ε. **XIII** Ala i a pōo mī le i a Yesu turo, tīche ka a wū sūre ba i a Yesu turo ε, tī mī sōo ika won jēn wū naa, a pōo nyūnε mī wū taa bara a sūre ε. **XIV** Bojū Nāanjmīn kāan a danyūnε na ba i a Yesu turo ε, ka wū i nīsō a wū pōo na i a Yesu turo jūu, ka a pōo mī na ba i a Yesu turo ε, mī i nīsō a sūre na i a Yesu turo jūu. Ka le ba le ε, a ba bibiir na in bidēbe, tīche a le jūu ba in bisōn.

XV Tīche a 'lō na ba i a Yesu turo ε, 'lō wa chiine wū chiine. Fon i a Yesu turo, ka daba le, bū pōo le, ta ḥymaa wū sōr ε. Nāanjmīn bučl sī naa ka sī kpīere nī nyā'maar. **XVI** ḥymīnε le a i a fōo pōo, ba bōč ika fon tōč faa a fu sūre ε? Bū a daba, faa bōč ika fu mīn tōč faa a fu pōo ε?

XVII Īsūc jaa wū mō be a jie 'lō a sī Soro na bin wū, nī a le a Nāanjmīn na bučl wū. A binfu nyāna

le n bin ku a pupuorbiir gbulsı ba jaa. XVIII Nire
 ñmaan yuɔr tiche ka a Nāaŋmın wa buɔl wu bii?
 Wu taa ire wa sɔɔlɔ a wu yuɔr ñmaafu ε. Nire mi
 a Nāaŋmın na buɔl, ba ñmaa a wu yuɔr bii? Wu
 taa le ñmaara go ε. XIX Yuɔr ñmaafu in pɔɔrɔ, ka
 a yuɔr ba ñmaafu mi i pɔɔrɔ, Nāaŋmın yelbinsi
 fɔn turo le i yelkƿεε. XX Isuɔ jaa wu chene a le ne
 won be ti a Nāaŋmın wa buɔl wu. XXI Gbägbaar
 le yi dɔɔ i tiche ka a Nāaŋmın buɔl yi bii? Yi
 ta vɛ ka a i tuo ku yi ε, ala i yi tara na sɔr na
 so yi māe, yin tɔɔ i a le. XXII Bojūu ala i nire in
 gbägbaa tiche ka a si Soro wa buɔl wu, a ninyine
 son wu māe a si Soro jūu. Le mi le, nire na so wu
 māe tiche ka a si Soro wa buɔl wu, a ninyine mi
 i naa Yesu Kırıṣito gbägbaa. XXIII Nāaŋmın da
 yin da tuo, yi ta i nire jaa gbägbaa ε. XXIV Yeeṛ,
 ãsuɔ jaa ben Nāaŋmın niem, ãsuɔ jaa wu chene
 a le ne won be tiche ka a Nāaŋmın wa buɔl wu.

XXV Põpāanyā a bala na ba kul taa sere ε, n
 ba tara yele jaa a si Soro na ku ma ika n 'yer ε,
 tiche n tara na 'yer in na 'yer an i a si Soro nibaal
 jūu, n sɔɔ naa ika n in yelmāe suɔ ka yin sɔɔ de.
 XXVI A dına yelwōnsı jūu, n tiera a ika a in vila
 ka nire jaa kpiere wu yō. XXVII Fu kul pɔɔ bii?
 Taa ire wa dire wu bara ε. Dakuɔr le fu i bii,
 pɔɔ kuyor le fu i? Taa tiera pɔɔ bii sure kulfu ε.
 XXVIII Tiche ala wa i fu kul pɔɔ, faa maal yelbier
 ε, ka ala i pɔɔsaraa mi kul sure, waa maal yelbier
 ε. Tiche a bala na kul taa na kpẽn yelwōnsı pɔ
 ka n kõ sɔɔl yi a yele nyāna ε.

XXIX Yeeṛ, bon in 'yerε le ika, a sɔɔ in jaa ñmaa.
 An yi a dına chiine, bala na tara pɔbɔ, ba maala

fika baa tara pōbō ε. **XXX** Bala na kōnō, ba maala fika baa kōnō ε, bala mī pōc na pēl, ba mī maala fika ba pōc ba pēl ε. Ka bala mī na da bon, ba maala fika a ba i bala le so bin ε. **XXXI** Bala mī na tōnō nī a wer nyā bonsı, ba ta de ba māe 'yōc a ala pōc ε, bojūu a wer nī a wō bonsı a jaa poro na chiine.

XXXII Maa bōfū le ika yī ta tara yele jaa tīer ε. An i daba baa tara pōc ε, a sī Soro yele le wō ma tīere, le won na i pēl a sī Soro pōc. **XXXIII** Tīche daba na tara pōc a wer nyā yelsı le wō ma tīere, le won na i pēl a pōc pōc. **XXXIV** Ka a wō tīer maa gā jibō'yen ε. Ka a pōc mī na ba kul sīre ε, bū pōc sarbile ma tīere a sī Soro yele. A wō bōfū le ika wō de a wō āgān nī a wō sīre ku a sī Soro. Tīche pōc na tara sīre, a wer nyā bonsı tīer le wō ma tara, le won na pēl a wō sīre pōc. **XXXV** Yī māe sōvōfū jūu le n 'yere nī a anyāna, a ba i yele le n bine kōro yī ε. N bōrō naa ika yī kpīere a le na tor na yī tara tīer bō'yen ku a sī Soro.

XXXVI Ala i āsōc jaa wa tīer ika waa maal a le na sēe nī a pōc sarbile won ḥmaan a bara ε, ka a pōc bīle mī jē kor, ka a sēe ika ba kul taa, wō i a le won tīer, a ba i bier ε. Ba kul taa. **XXXVII** Tīche nīre 'lō tīer na ba vavire ε, a wō tīer ba fire wō ka wō tōnō a tīer nyōcōc na wō 'yer a wō tīer pō ika wō kō kul a pōc sarbile ε, a nīre nyā mī maal a le na tor. **XXXVIII** A le jūu, nīre 'lō na kul a pōc sarbile wō maal vīla, tīche a 'lō na ba kul ε, 'lō le maal vīla gar.

XXXIX Pōc wa kul sīre, 'lō nī a sīre ben taa, tīche a sīre wa kpi wō tara na sōr ika wō kul daba 'lō jaa won bōrō, tīche a danyīnε wō i Yesu turo.

XL Lε ın nyε le ıka, ala ı waa kul sıre ε, tı na wu jāne, won ın bɔɔsɔn sɔɔ. N tıer ıka n mı tara na a Nāaŋmın Sıε.

VIII

I Põpāanyā, a bomo ala ban ma lon boɔr ku a tıbe 'yer le n buɔrɔ ıka n 'yer. Sı bɔɔn naa ıka sı jaa tara na bɔɔfɔ, ka a bɔɔfɔ ma wile wu māe, tıche nõfɔ ma vén ka sı baa. **II** Nıre na tıer ıka wu bɔɔn bon kɔɔ, waa bɔɔ bon jaa sere ε, a le won tıer ıka wu bɔɔ naa ε. **III** Tıche nıre 'lɔ na nō Nāaŋmın, Nāaŋmın bɔɔn naa nınyıne.

IV A bomo ala ban lon a tıbe boɔr nõnɔ 'wɔfɔ yele. Sı bɔɔn naa ıka a tıı ba ı bon jaa a ka a wer pɔ ε, ka Nāaŋmın ba le be be go ε, ka a Nāaŋmın bɔ'yen nyā tεε ba le ε. **V** Ka ba gba buɔlɔ ȳmınsı, ka saaju le, bıı a ka a tēe le, sıre jaa le ıka ȳmın yɔɔ ben be, nı sorbo yɔɔ. **VI** Tıche sun sē 'lɔ, Nāaŋmın bɔ'yen, na ı a Sāa bɔ'yen, 'lɔ sē le a bonsı a jaa yi, 'lɔ jūu le sı be be, Soro bɔ'yen tεε na ı a Yesu Kırısıto, a wu 'yɔɔ le bonsı a jaa tu wa, ka sı mı be be a wu jūu.

VII Tıche nıre jaa ba le bɔɔ a anyāna ε. Nıbe bamıne chene na mılɔ nı a tıbe, bala wa ɔɔrɔ nõn jaa, ba ma tıer ıka tıı nõn le, ka a ba tıer na bal a le jūu, ba ma sɔɔ naa. **VIII** Tıche bɔdiir kɔ vɛ ka sı gbɔr Nāaŋmın ε, sun di yele jaa ba ıre sı ε. Sun mı baa di ε, yele jaa ba ıre sı mı ε.

IX Yı bɔɔnɔ sɔ ka a le yın maala nı a yı māe sofɔ taa lieb kʊsır bāraa ku a bala na ba kpẽme a ba sɔɔfɔ pɔ ε. **X** Ala wa ı nıre ȳsɔɔ na ba kpẽme a wu sɔɔfɔ pɔ ε, wa nyε naa a fɔɔ na tara a bɔɔfɔ nyāna a fu tı dire a tıı yır, a mı kɔ 'yɔɔ wu ȳkpẽɔ

ka wo ti dire a ala ban lon a boor ko a tibe ε? **XI** Ka a fo yebe nyā a wo soofo na ba kpeme ε, 'lo a Kirisito na kpi ko, fo soowo naa ni a fo boofo nyā bar. **XII** Foo wa maal a bier nyā to ko a fo yeer, fo 'yoon a ba tiersı baal, Yesu Kirisito māε le fo maal a bier a le ne. **XIII** A le juu, ala i bon in na di na ven ka a n yebe lo yelbier po, n ko le 'wob non jaa ε, na n taa wa ve ka wo lo ε.

IX

I N ba so n māε bu? N ba i a nitōnāa āsoo bu? N mi ba nye a si Soro Yesu ni nibir bu? A ba i yin le i a si Soro tomō in to, tonō ε? **II** Ala i gba, n ba i a nitōnāa bamine se ε, ti yin se 'lo, sire jaa n i naa! Bojuu yin le i a jāne wiil sire jaa ika n i naa a nitōnāa a si Soro 'yoo.

III A anyāna le na i a maa 'yer in na 'yer ko a bala na wa bere ma a nee. **IV** A mo sin tee le ba tara sor ika yi ko si bödiir ni bönyursi ε? **V** Sin tee le ba tara sor ika si ma tara a si pobo 'mataa yucro ni nitāa le a si Soro yee ni a Sifasi na i a nitōnsi ε? **VI** Bu maa ni Banabasi tee le a see ika si tonō ti yi ko ko si bon jaa ε?

VII Nibuor le ba de soja ti wo lieb yara wo māε? An le ma sel tie ti ba dire a wo womō ε? Bu an le i nachine ti maa pē a bir di ε? **VIII** Nisaal kaafo po 'yer le a nyā in 'yer bu? A Mosesi nebināa ba 'yer a le ni wo ju ε? **IX** Bojuu nitō le a Mosesi nebināa doo 'yer, "Ta lu a nadar 'lo fon 'yoo a wo vara fo a chi nee poo ε." **(Mosesi Gāma Na Tu Anūu 25:4)** A nadai yele le fer a Nāaŋmin bu? **X** Sire jaa a ba i sin juu le wo 'yer a anyāna ε? Oo, sin juu le ba seb a yelsi anyāna, bojuu a

bala na kʊɔrɔ nɪ a bala na vara tara na t̄ier ɪka ban nyen bon kō. **XI** Ala i sɪ bʊr a Nāaŋm̄in Sɪe bōborɔ a yi s̄e, an in tuo ala i yi m̄i kʊ sɪ naa a yi b̄tarsı b̄i? **XII** Ala i bamine tara na s̄or ka yi ma s̄o ba, s̄in ba le a seɛ ɪka sɪ nyɛ gar ba ε? T̄iche s̄in ba kpākpāana nɪ a yele nyāna ε. Sɪ ma bar yele jaa ka a po, a sɪ taa p̄o a Kırıſito 'yer n̄ō nyāna s̄or ε. **XIII** Yaa b̄ōc ɪka a bala na t̄ōnō a be a Nāaŋm̄in puorfʊ yir, a Nāaŋm̄in puorfʊ yir p̄o le ba dire ε? Ka a bala m̄i na i a Nāaŋm̄in bōorlorbo m̄i dire a bōorlo bomo ala ε? **XIV** A le nɪ wʊ ju m̄i le a sɪ Soro 'yer ɪka a bala na muɔlɔ a wʊ 'yer n̄ō, ba m̄i dire yire a 'yer n̄ō muɔlfʊ p̄o.

XV T̄iche maa ba d̄iel a anyāna ε, n m̄i ba seere a anyāna ti tara t̄ier ɪka yi maal a le kʊ ma ε. Maa kp̄in kō a sa naa n̄ire na wa kaa a n yo b̄o yele nyāna p̄orɔ. **XVI** T̄iche maa wa muɔl a 'yer n̄ō nyā, n kō t̄ōc b̄o yuor ε, bojūu Nāaŋm̄in le 'yōc ma ɪka n muɔl. Yele na p̄o ma naa ala i n ba wa muɔl a 'yer n̄ō nyā ε. **XVII** Maa muɔl a 'yer nyā p̄orɔ, n tara na s̄ayar, ala ba i p̄orɔ gba le ε, Nāaŋm̄in na kaa ir ma 'yer le n 'yerε. **XVIII** Bo le i a n s̄ayar? Ala le a anyā ɪka, n muɔl a 'yer n̄ō p̄orɔ kʊ a n̄ibɛ, naa taa bʊɔrɔ t̄ōnō yin a 'yer n̄ō nyā muɔlfʊ p̄o ε.

XIX N gba na so n m̄æs ka n̄ire jaa ba so ε, t̄i n maal n m̄æs gbägbaa kʊ n̄ire jaa le an na i ka n t̄ōc n̄iyɔɔ t̄oɔ wa kʊ Yesu Kırıſito. **XX** Maa wa ta a Juu n̄ibɛ s̄e, n ma l̄eb n m̄æs a Juu n̄ire, na t̄ōc ba nyɛ. A bala na be a nebināa p̄o, n ma l̄eb a ba kaar, n gba na ba be a nebināa p̄o ε, le in na i t̄ōc ba t̄oɔ wa kʊ a Yesu Kırıſito. **XXI** A bala m̄i

na ba be a nebināa pō ε, maa wa ta a ba s̄e, n mī ma maal fika n ba be a nebināa pō ε, ka n na tōo ba tōo wa kū a Yesu Kırısitō. N gba na ba so n māe yi a Nāaŋmīn nebināa pō ε, tiche n be a Yesu Kırısitō nebināa pō. [XXII](#) Maa wa ta a bala sōofū na ba kpēmē ε, n ma l̄eb a ba kaar le in na i tōo 'yōo ba ākpāen. N ma l̄eb bon jaa kū nūre jaa, ala i n tōo naa ka n faa a bamīne. [XXIII](#) A 'yer nōo nyāna jūu le n maala nī a anyāna, naa mī na tōo nyē a sōufū.

[XXIV](#) Yaa bōo ka a bala na ma joro dōonō taa a joa pō, tiche nūbō'yen tēe le ma jo na wō nyē bon ε? Yī mī mōo nūbir joro a le na yī nyē bon. [XXV](#) Nūre jaa na puo a jo dōotaa nyā pō, wō ma nyōoro naa a wō māe yele a jaa pō sō. Ba ma in a le na ba de a vaar ban maal nāa jupil na maa kor ε, tiche sīn ires naa na nyē a nāa jupil 'lō na ba tara sōofū ε. [XXVI](#) Ala le so, n ba joro fika nūre na bōn joro ε, ḥmetaa kaar, n ba bōn lōoro a n nuur ε. [XXVII](#) Kai, n ma ḥmen a n āgān na n maal wō a wō l̄eb a n gbāgbāa, ka n taa 'yer Nāaŋmīn 'yer ka a niyōo wa nyē tōnō tiche ka Nāaŋmīn 'yer ika maa ba sēe ε. N ba buorō a le ε.

X

[I](#) Bojūu n ba buorō ika a yele nyā wō sōl yī ε, n yēer. A julōjuur dōo geru pōo a sī sāakpāmīne ba jaa ka ba jaa tī kpe a man jīe pō gōo. [II](#) Ba jaa tun a Mosesi puor ka a julōjuur geru pōo ba, a ba tī kpe a man jīe gōo. [III](#) Ba jaa le di a Nāaŋmīn Sīe bōdibō'yen 'lōnō, [IV](#) na ba nyū a Nāaŋmīn Sīe bōnyū bō'yen 'lōnō, bojūu ba jaa nyūn yī a

Nääajmın Sıe 'lõnõ na dõo ı a küsür pie 'mataa chiine ba, a küsür pie 'lõnõ le ı a Yesu Kırısıto. **V** A anyā a jaa pō, tı Nääajmın pō ba pel ba ε, na wō nyę suur kón ba, ka a ba kün yĕyel be a mōgōč pō.

VI Põpāanyā, a yele anyāna in kpāafu gā, ıka sı taa de a sı tıer 'yōč yelbier pō ε, nıtāa le ban dõo ı ε. **VII** Yı taa puoro tıbe nıtāa le a bamıne na dõo puor a tıı ε, nıtāa le an sēb a Nääajmın gān pō, "A nıbe jēn na ba di na ba nyü, tı pāa ir se bānε." (*A Yifu Gān 32:6*) **VIII** Yı taa vē ne ka sı wa sēne nıtāa le a bamıne na dõo sē kaar ε. A ba nıbe turo lıjaata (23,000) dõo lo kpi bıbir bō'yen. **IX** Yı taa vē ne ka sı wa bęere a sı Soro kaara nıtāa le a bamıne na dõo ı, a wō vē ka a waba dō ba ku ε, **X** na yı taa vō neer 'yōč Nääajmın ε, nıtāa le a bamıne na dõo vōn wō a nee ka wō vē ka kūu malaka wa sōč ba jaa.

XI A yele anyāna pōč ba naa, naa ı kpāafu gā, ka ba sēb bin ka a na ı kpāafu ku sı. Bojūu a ber baaraa gbōrō sı naa. **XII** A le jūu, ala ı fu tıer ıka fu bōčn ara, bōčnō sō, na fu taa lo ε. **XIII** Beérkaa tuo jaa ba wa a yı sē, ka a ba ı a ala mın ma wa a nıre jaa sē le ε. Nääajmın in yelmāe svō, wō kō sōč ka a beérkaa tuo 'lō yın kō tōč ε, wa nyōč yı ε. Tıche beérkaa wa nyōč yı, wōn wiil yın a sōr ka yı tu yı, na yı tōč ara.

XIV A le jūu n taa Yesu turbo, yı taa ıre wa puoro tıbe ε. **XV** N bōčn naa yın ı yē dēme ka n 'yere a nıtō kōrō yı, yın māe yı pękaa a le in 'yεr. **XVI** A ȳmele 'lō sın ma de puor a Nääajmın yāan, a Yesu kūu bōdiir sōč ma vēn ka sı lōč pō a Yesu

Kırısıto jāi. Ka a paanǒč 'lō sī mīn ma ḥma, ma vē ka sī lōč pō a Yesu Kırısıto āgān. XVII Bojūu paanǒč bō'yen tēe le, sīn sōč waa tī sī īn āgān bō'yen, sī jaa le a paanǒč bō'yen 'lōnǒ ma ta.

XVIII Yī tīer kaa a Isıral nībe pō. A ba i a bala na ma di a Nāaŋmīn bōčrlo bomo ma pōčn a bōčr lofū jie ε? XIX N pāa 'yere na ika a bomo ban lon bōčr ku a tū īn bon bū a tū īn bon? XX Kai, tīče a bōčrlo bomo ala a tībe dēme na ma lon a ba bōčr, a sīdēbe le ba ma lon a bōčr ku a ba i Nāaŋmīn le ε, ala le so n ba bōčrō ika yī 'matāan a sīdēbe ε. XXI Yī kōč tōč lōčn a sī Soro nyūn a wū ḥmele, tī le lōčn a sīdēbe nyūn a ba ḥmele ε. Yī kōč tōč lōčn a sī Soro a wū bōčdiir difū jie, tī le 'mataa lōčn a sīdēbe bōčdiir difū jie go ε. XXII Sī bōčrō naa ika a iře a sī Soro nyuur bū? Bū sīn le tara kpēč gar wū?

XXIII Yī ma 'yer ika, saa chire yele jaa maalfū ε. Tīče a ba i yele a jaa le vīle maalfū ε. Yele jaa ba chire ε, tīče a ba i yele jaa le sōnǒ ε. XXIV Nīre jaa wū ta bōčrō a wū māe tēe vīla ε, tīče wū mī ma bōčrō a wū taaba vīla.

XXV Nōn jaa ban daara a daa pō, fōč wa da ḥcōč ta svōr ε, ka a taa i fu tīer ε. XXVI Bojūu a sēb a Nāaŋmīn gān pō ika, "A sī Soro le so a tēe nī bon jaa na be a pō." *(Yiel Gān 24:1)*

XXVII Ala i nīre ba i Yesu turo ε, wa maal bōčdiir bōčl fu, a fu bōčrō a chenfu, fōč wa chen, bon jaa wōn wa bin a fu niem, dire, ta svōr ε, ka a taa i fu tīer ε. XXVIII Tīče ala i nīre wa 'yer ku fu ika tū nōn le, ta le di a bōčdiir ala ε, a fōč nī a nīnyinē tīer jū. XXIX A nīre 'lō na 'yer ku fu tīer le n 'yere, a ba i fōč tīer ε. Bāa 'yōč le nībe na jē

kporo ma ní a maa māe so fu? **XXX** Ala i n puor Nāaŋmín yāan 'yōo a bōdiir ala iñ dire, bāa 'yōo le nīre na le kporo ma a bon iñ puor Nāaŋmín yāan tū dire?

XXXI A le jūu ka yi nyuro na būi yi dire naa, bon jaa yin maala, yi maala a jaa koro Nāaŋmín tūr.

XXXII Yı taa wa maala ka āsūc jaa wa bār lo ε, ka Juu nīre le būi waa i Juu nīre ε, būi a Nāaŋmín puorbo ε. **XXXIII** Le gba le n muɔrc naa maala pele nīre jaa pɔɔ yele a jaa pɔɔ. Bojūu n ba buɔrc a maa māe vīla ε, tiche a le mī na i vīla ku a niycɔɔ ka ban tōc nyε faafu.

XI

I Yı kaara ma na yi turo nītāa le iñ mī na kaara a Yesu Kırısıto naa turo wu.

II N ma kpir yin jaa a le yin chene tara a n tīer na yi turo a yele ala a jaa iñ dōc wiil yi.

III Pōpāanyā n buɔrc naa ika yi bōon ika, daba jaa ju le a Yesu Kırısıto, ka a pɔɔ jaa ju mī i a wu sīre, ka a Yesu Kırısıto ju mī i Nāaŋmín. **IV** Daba jaa wa suɔrc Nāaŋmín būi 'yere Nāaŋmín 'yer tī na wu pɔɔ a ju wu 'yōon a ju vā. **V** Ka pɔɔ jaa mī wa suɔrc Nāaŋmín būi 'yere Nāaŋmín 'yer tī mī ba pɔɔ a wu ju mī 'yōon a ju vā, a kaara fika wu pōn jukpāakpol. **VI** Ala i a pɔɔ kō pɔɔ a ju ε, wu ȳma a ju, ala i a mī iñ vā pɔɔ na pō jukpāakpol wu ma pɔɔ a ju. **VII** Daba ba see ika wu pɔɔ a wu ju ε, bojūu 'lō le nyetāan a Nāaŋmín nī a wu tūr. Tiche ka a pɔɔ mī i a sīre tūr. **VIII** Bojūu daba baa dōc yi a pɔɔ pɔ ε, tiche pɔɔ le dōc yi a daba pɔɔ. **IX** Nāaŋmín mī ba dōc me daba pɔɔ jūu ε, tiche wu men pɔɔ daba jūu. **X** A nītōnōjūu nī

a malakası jūu, a pōo s̄eeen ika wō tara a tōofu
jāne a wō ju pō.

XI A sı Soro 'yōo, pōo ba so wō māe ε, daba mī
ba so wō māe ε. **XII** Bojūu daba pō le a pōo yi,
ka pōo mī ma dōo daba. Tiche a yele a jaa yin
Nāaŋmīn s̄ē. **XIII** Yīn māe yi p̄ekaa. A s̄eeen ka
pōo na s̄uɔrō Nāaŋmīn tī ba pōo a ju bū? **XIV** A
befu nyāna mī ba wiil yi ika ala i daba mī tur
jukčōl, a in vā kō wō ε? **XV** Tiche ala i pōo le
wa bar a wō jukčōl ka a wooro a ba i wō dančō
le ε? Bojūu Nāaŋmīn le kō wō a jukčōl ka a i a
wō bōp̄oɔraa. **XVI** Ala i n̄ire wa ch̄ire na a yele
anyāna, sūn nī a Nāaŋmīn puorbo ba le tara yele
jaa go ε.

XVII A ala na tu ka in wiil yi, tī n kō tōo dān yi
ε, bojūu a yi lōo taa ma maal yūn d̄eer gar a vula.

XVIII A yeldōo nī nyā, n wōn ika yīn ma wa lōo
taa na puor, yi ma ooro nī taa, ka n s̄oo de ika,
a le ben be s̄ire jaa. **XIX** A s̄ee naa ka tēe taa na
be a yi pō, ka a wiil buor s̄uɔ na s̄oo Nāaŋmīn.
XX Yīn ma wa lōo taa, a ba i a Yesu kūu bōdiir
le yi ma dire ε. **XXI** Bojūu yīn ma wa dire, ās̄uɔ
jaa ma bōn dire na yi maa gu taa ε. Ka a bamīne
ma wa jēn kō, tiche ka a bamīne mī ma nyū buu.
XXII A mō yaa tara yie yīn na ma di tī nyū a be
ε? Bū yi kaara naa a Nāaŋmīn puorbo p̄oɔrō na
yi 'yōonō a bala na ba tara bon jaa vā? N 'yer bo
kō yi? A mō n dān yi nī a yele nyā o? N kō i le
ε!

XXIII Bojūu a wiilfu 'lō in nyē yi a sı Soro s̄ē, le
mī le in wiil yi. A tās̄oo 'lōnō jaa ban na gar yōo a
sı Soro Yesu, wō den a paančō, tī puor Nāaŋmīn

yāan. **XXIV** Wun wa puor Nāaŋmīn yāan baar, wō ɻmaan a paanðō tī 'yer, "Nyā le ɻ a n āgān na wō kū yī, yī ma maala a nítōnō tīere nī ma."

XXV A le nī wō ju le ban wa di baar, wō den a ɻmel nyuraa na wō 'yere, "A dāa na be a ɻmele nyāna pō le ɻ a n jāi a Nāaŋmīn na de bin a netr paalaa, yī ma maala a nítōnō yīn ma wa nyuro na yī tīere nī ma." **XXVI** Sōo jaa yīn ma wa ɻōro a paanðō nyāna, na yī nyuro nī a ɻmele nyāna, yī mōołō 'yere a sī Soro kūu 'yer tī tān a wō waa daa.

XXVII A le jūu, nīre nyā na ɻōro a paanðō nyā, na wō nyuro nī a ɻmele nyā nī ba bāma, wō maal yelbier nī a sī Soro āgān nī a wō jāi.

XXVIII Nīre jaa wō ma beer a wō māe kaa tī pāa 'wōb a paanðō nyā, na wō nyūn a ɻmele nyā.

XXIX Bojūu nīre jaa na ɻōro na wō nyuro tī ba bōon ika a sī Soro āgān le ε, wō 'wōb nyūn 'yer tōrfu 'yōc a wō māe. **XXX** Ala le so ka a yī yōo bal na yī bīere, ka a yī yōo jie mī kpire. **XXXI** Ala ɻ sī tōor a sī māe 'yer, a sī Soro kō le tōor a sī 'yer go ε. **XXXII** A sī Soro wa tōor a sī 'yer, toor le wo tōc sī, na wō taa wa lōo sōon sī nī a bala na ba puoro ε.

XXXIII A le jūu, n taa Yesu turbo, yīn ma wa lōonō taa ika yī di, yī ma gu taa. **XXXIV** Ala ɻ kō kurō na ãsuō, wō ma di be a wō yīr, ka a yīn wa lōo taa dire, a ta wa ɻ Nāaŋmīn 'yer tōrfu kū yī ε. Maa wa tōo tī, ɻ man yī naa a ala na che.

XII

I Pōpāanyā, n yee, n ba bōorō ika a Nāaŋmīn Sīε kufusi yele a sōo yī ε. II Yī bōon naa a le

daar yin dőc i a tibe dēme, a tibe anyāna na ba tara nyevor ε, tōc yin 'yōc belfu pō. **III** A le jūu, n 'yere na kurc yl ika, nire jaa ba be na wa 'yere ni Nāaŋmın Sıe na wu 'yer ika Yesu le wu pōc 'yōcōnō ε, nire jaa mī kō tōc 'yer ika, Yesu le i a sī Soro ka a Nāaŋmın Sıe ba be a wu 'yōc ε.

IV A kufusi teen taa, tiche a jaa yin a Nāaŋmın Sıe sē. **V** Tōtōnsı mī teen taa, tiche a jaa tōnō na kurc a sī Soro. **VI** Tōtōnsı tōfu mī teen taa, tiche a Nāaŋmın bō'yen nyā le tōnō a jaa a nibe 'yōc.

VII Püpāanyā a Nāaŋmın den a wu Sıe ku āsuč jaa a won tōc de sōvn a wu taaba. **VIII** Isuč a Sıe bō'yen nyāna le ma ku wu a yē 'yer, na wu mī ku āsuč yē bōčfu, a Sıe bō'yen 'lōnō le kurc a jaa. **IX** A Sıe bō'yen nyā le ma ku āsuč sōčfu, na wu mī ku āsuč kpēč, a wu sāana nī baalsı. **X** Na wu ku āsuč kpēč, a wu mī tōnō nī ne'maa tōmō, na wu ku āsuč a wu tōc 'yere a Nāaŋmın 'yer, na wu mī ku āsuč jōmō a wu bōč a 'lō na i a Nāaŋmın Sıe nī a 'lō na ba i ε, na wu mī ku āsuč a wu ma tōč dāgıl a 'yersı, na wu chene ku āsuč mī ka wu ma tōč lıeb a 'yer dāgılsı anyāna. **XI** A anyāna a jaa i naa a Nāaŋmın Sıe bō'yen tōmō le, a wu de ku āsuč jaa a le won bōčro.

XII A āgān in bō'yen, bōyōč na sōč mar mar, a bōmarsı anyā na sōč waa, tī āgān bō'yen tēe le wu i. Le le a mī kaara a Kırısıto 'yōc. **XIII** Bojūu sī jaa son a Nāaŋmın kōč, nī a wu Sıe bō'yen 'yōc a āgān bō'yen pō, ka Juu nire le fu i bıı, faa i Juu nire ε. Ka gbägbaa le fu i bıı, sumine le fu i, Nāaŋmın den a wu Sıe bō'yen nyā ku sī jaa.

XIV Põpãanyã a ba i jibõ'yen le a ãgãn tara ε, tiche jiyoč le wõ tara. **XV** Ala i gber wa 'yer naa ika, n ba i nũu ε, a le jüu n ba puč a ãgãn po ε. A le kõ tõč vë a waa i a ãgãn jie ãsuč ε. **XVI** Ka ala i toor mĩ 'yer naa, n ba i nıbir ε, a le jüu n ba puč a ãgãn po ε. A le kõ tõč vë a waa i a ãgãn jie ãsuč ε. **XVII** Ala i a ãgãn wõ jaa in nıbir, ɿmíne le wõn taa ma i wõ 'yer? Ka ala i a ãgãn wõ jaa mĩ in toor, ɿmíne wõn i mĩ wa wõ nyuu. **XVIII** Tiche Nääñmin le choo taa a jidẽdeme anyãna ãsuč jaa a ãgãn po, a le wõn bučrõ ba. **XIX** Ala i a jaa in bõ'yen, nyine le a ãgãn mìn taa be? **XX** Jiyoč le be a ãgãn po, tiche a wõ i ãgãn bõ'yen.

XXI Ala le so ka a nıbir kõ tõč 'yer ku a nũu, n ba bučrõ fu ε. A ju mĩ kõ tõč 'yer ku gber, n ba bučrõ fu ε. **XXII** Yı kaa, a ãgãn jiir ala na ba kpẽme ε, ala le sı ma mõč nıbir kaara. **XXIII** A jiir ala sun ma tıer ika a ba tara 'yõčfu ε, ala le sı ma bõč kaara. Ka a jiir ala mĩ na ba be yõo yi fu ε, ala le sı ma bõč chõčr. **XXIV** Ka a ala mĩ na be a yõo yifõ, sı maa chõčr a ala ε. Tiche Nääñmin le de a jiir anyãna 'mataa a ãgãn po, na wõ de 'yõčfu ku a jiir amine na ba dõč tara ε. **XXV** Ka a le na vë a dẽdeme ifu kõ le be a ãgãn po ε, tiche ka a jaa ma sõnõ taa. **XXVI** Ala i a ãgãn jie ãsuč wa bıere naa, a ãgãn jiir a jaa mĩ ma bıere naa. Ala i a ãgãn jie ãsuč jaa mĩ wa nyen 'yõčfu, a ãgãn wõ jaa mĩ ma chile naa.

XXVII Põpãanyã yin le lõč taa i a Yesu Kırıstıto ãgãn, ka yi ãsuč jaa i a jie ãsuč. **XXVIII** A pupuorbiir banyãna po le a Nääñmin de nie ir a nıtõnsı, na wõ le tu ir a wõ 'ye'yerbe, na wõ

le tu ir a wo wiwiilbe, na wo le ir a bala mın na tõnõ a ne'maa tõmõ, na wo ir a bala mın na sãana baalsı, na wo ir bamine ka ba sõnõ nibe, na wo le ir bamine na kaara a tõmõ, nı a bala mı na bõc a kõkõe dãgulfo. XXIX A mõ ba jaa le ı a nítõnsı buı? Buı ba jaa le ı a Nääñmın 'yε'yerbe ɔ? Ba jaa le ı a wiwiilbe ɔ? Ba jaa le ma tõc tõ a ne'maa tõmõ buı? XXX Ba jaa le wo ku a baal sãafu buı? Ba jaa le ma tõc dãgil a ba kõkõe ɔ? Buı ba jaa le ma tõc a kõkõr dãgilaa lıeb ɔ? XXXI Tiche yi mõc nıbir bo a kufusi 'lo na gar a jaa. Põpãanyä, in wiil yin a sõr 'lo na gar a jaa.

XIII

I Ala ı n ma tõc 'yer a nibe kõko bursı a jaa, naa tõc 'yer a malakası kõkõe, tiche naa ba tara nõfu ε, in kaara naa fika kur ban ñmiere a wo pçoro gömõ. II Ala ı n tara naa a Nääñmın 'yer 'yerfu kufu, naa bõc a yelsõolsı a jaa, naa bõc yẽ jaa buro, ka ala ı n mı tara na scofu naa ma 'yer tõn ka a ir, tiche naa ba tara nõfu ε, n in bõpçoro. III Ala ı n den a n bõtarsı a jaa põ nõn dëme, naa sco ika ba de a n ägän 'yõc bũu 'lira a po, tiche naa ba tara nõfu ε, n ba tara tõnõ ε.

IV Nõfu ma tara na kãnyir, nõfu ma maala na vila, waa jiele nire bon ε, waa buoro yuor ε, waa 'mçoro wo mæs ε. V Nõfu ba tara netuo ε, waa buoro wo yõ t  omo ε, wo maa ny   suur f  o ε, waa 'y  onõ nire p  om ε. VI Nõfu ba n   yelbier jie ε, tiche wo ma nõn yelm  s jie. VII Nõfu ma gun taa le s  o jaa, wo ma scoon yele a jaa, waa baala ε, nõfu ma scoon ka a w   wo.

VIII Nõfu maa i faa ε, Nääajmın 'yer 'yerfu na wa ηmaa naa, ka a kõkõ dãgilı 'yerfu mı wa tεε, ka a bõcfu mı wa po chen. **IX** Bojūu a bõcfu kufu ın ηmaa, ka a Nääajmın 'yer 'yerfu mı i ηmaa, **X** tiche a bõmāe wa wa, a bõgāagiel na bõr naa. **XI** A le daar ın i a bibile, bibi'yer le n ma 'yere, naa tara a bibiyē naa ma tiere a bibitier. Tiche ın wa i níkpēe baar, n lõb a bibiyele a jaa bar. **XII** Põpāanyā 'lo, chāana pō le sı kaara jaa tūfuru, tiche sın wa tuor taa nı gbie. Põpāanyā 'lo ηmaa le n bõc, tiche ın pāa wa bõc wõn baar nítāa le wu mın bõc ma.

XIII Põpāanyā a yelsı ata anyāna le ba teere ε, scöfу, tiertofu jie nı nõfu. Tiche a anyāna a jaa pō, nõfu le gar a jaa.

XIV

I Yi turo a nõfu sɔr, na yi mõc nıbir buorɔ a Nääajmın Sıe kufusı, na yi kaa ir a Nääajmın 'yer 'yerfu kufu, 'lo le i. **II** Bojūu nıre 'lo na bõc a kõkõr dãgilaa 'yerfu nıre ba le wu 'yere nı ε, tiche Nääajmın le wu ma 'yere nı. Yelmāe nıre jaa maa bõc a le wõn 'yere ε, Nääajmın Sıe le wu ma de 'yere nı a yelsoçısı. **III** Tiche nıre 'lo jaa na 'yere a Nääajmın 'yer, nıbe le wu ma 'yere kuro ka ban kpẽme, na wu 'yõc ba ãkpäen na wu 'maala ba. **IV** Nıre 'lo jaa na ma 'yere a kõkõr dãgilaa sõnõ naa a wu mäe tεε, tiche nıre 'lo na 'yere Nääajmın 'yer mı sõnõ naa a Nääajmın puorbo a ba baa. **V** Maa bõfu le ıka a yi jaa yi ma tõc 'yere a kõkõr dãgilaa nyā, tiche le ın buorɔ yoo le ıka yi jaa yi 'yere a Nääajmın 'yer. 'Lo na 'yere a Nääajmın 'yer, gar a 'lo na 'yere a kõkõr dãgilaa,

ala i n̄ire ãsū ba be be na t̄ō l̄eb na w̄ wiil a par k̄ a Nāaŋm̄in puorbo ka a s̄ō ba ε.

VI P̄pāanyā, n̄ yeeε, ala i n̄ ben wa a yi s̄e, wa d̄gil a k̄ok̄or baa t̄ōnō le yin nyε? Ka yelwiilaa k̄ō ba le n̄ waan ε, bui b̄ōf̄u k̄ō 'yer, bui Nāaŋm̄in 'yer, bui kpāaf̄u 'yer k̄ō le ε? **VII** De man a b̄ōŋmiersi k̄ōn, ka wele le bui k̄orōjom le, ηm̄ine le n̄ire na Ȑre wa b̄ō a s̄ukpa nyunε w̄n ηm̄iere bui p̄eεle ala i a ba tara nek̄p̄eε n̄i k̄ok̄obile ε? **VIII** Ala i baa wa p̄eεl w̄eraa a jeer 'yōo ε, ηm̄ine le n̄ire na Ȑre wa b̄ō Ȑka jeer lo na ba ch̄oɔr chen? **IX** Le le yin mi, a yi j̄albir ba wa t̄ō 'yerε a 'yerbie ala na tor ε, an le na t̄ō b̄ō a le yin 'yerε par? 'Yer vor le yin 'yerε. **X** Baal jaa ba be be ε, k̄ok̄or b̄orsı le ba 'yerε ka a wer p̄o, t̄iche ãsū jaa ba be be na ba tara par ε. **XI** Ala i n̄ire wa 'yerε n̄i ma naa a w̄ 'yer ka n̄ ba wō naa ε, n̄ in s̄āan a w̄ s̄e ka w̄ m̄i i s̄āan a n̄ s̄e. **XII** Le le a yin mi, yi ben m̄ō n̄ibir b̄os̄or a Nāaŋm̄in S̄ie kuf̄osi, yi m̄ō na yi nyε a kuf̄osi ala na s̄ō a Nāaŋm̄in puorbo ka ba baa.

XIII A yele nyāna j̄uu, n̄ire 'l̄ na ma t̄ō 'yer a k̄ok̄or d̄gilaa nyā w̄ suor Nāaŋm̄in a w̄ s̄ō w̄, a w̄ t̄ō l̄eb wiil a le w̄n ma 'yer. **XIV** Ala i n̄ d̄gilaa a k̄ok̄or suor n̄i Nāaŋm̄in, a n̄ s̄ie mi suor n̄aa t̄iche a n̄ t̄ier a w̄ i p̄or̄. **XV** N̄ p̄āa i ηm̄ine? Maa n̄i a n̄ s̄ie na l̄ōn suor a Nāaŋm̄in naa le 'matāan a n̄ t̄ier mi suor. Maa n̄i a n̄ s̄ie na 'mataa yiel a Nāaŋm̄in yiel naa mi le 'matāan a n̄ t̄ier yiel. **XVI** Ala i Nāaŋm̄in le yi d̄ana n̄i a yi s̄ie, ka a j̄egumo mi wa l̄ōn yi na waa wōnō a le yin 'yerε ε, ηm̄ine w̄n Ȑre wa 'yer Ȑka, a i a le, yin d̄ana Nāaŋm̄in, w̄n ba b̄ō a par a le yin

'yere ε? [XVII](#) A yi Nāaŋmīn dānfū na vielε na jaa kper, tiche a ba sū a yi to sū 'lō ε.

[XVIII](#) N puor Nāaŋmīn yāan an i n ma tōon 'yer a kōkōr dāgūlaa nyā gar yi jaa. [XIX](#) Tiche maa wa kpε a Nāaŋmīn puorbo pō, n ma 'yer 'yerbie anūu ban na tōo bōo a par gar in na 'yer 'yerbie turo pie (10,000) ban kō bōo a par ε.

[XX](#) N yeer, yi tee a bibitier bar. Ala i yelbier maalfū le, yi i bipile, tiche ka a yi yē pō 'lō nūo bū nūberε. [XXI](#) A sēb a Nāaŋmīn gān pō ika, "In den kōkōr sāan naa tu a sāanba nēe pō 'yer 'yer ku a nūbe banyāna, tiche ba gba kō chēle a le in 'yere ε." (*Isaiya 28:11-12*) Le le a Nāaŋmīn 'yer.

[XXII](#) Ala le so, a kōkōr dāgūlaa 'yerfu ba i jāne ku a Yesu turbo ε, tiche a in jāne ku a bala na ba i a Yesu turbo. A Nāaŋmīn 'yer 'yerfu, a bala na i a Yesu turbo mi le so, a ba i a bala na ba i a Yesu turbo ε. [XXIII](#) Ala i a pupuorbiir wa lōon taa ka ba jaa dāgūl a kōkōe, na ba 'yere, ka a jēgumo āsūo be a yi po bū nūbe na ba i a Yesu turbo ε, wa kpε nyε a le yin 'yere, ba kō 'yer ika yi gele naa ε? [XXIV](#) Tiche ala i nūre āsūo na ba i a Yesu turo ε, bū nūre kōo mi na ba bōo a par ε, 'lō wa kpε nyε ka a i yi jaa 'yere naa a Nāaŋmīn 'yer a wō wō naa bōon wōn i yelbe-ire, a ala wōn wō na tōor a wō 'yer ka wō līeb a wō tīer. [XXV](#) Wōn chiir a wō puo a ba niem tī lo kpa tēe puor Nāaŋmīn, ti 'yer ika yelmāe jaa Nāaŋmīn ben a yi sē.

[XXVI](#) N pāa le 'yer bo, n yeer? Yīn ma wa lōo taa, āsūo jaa ma tara naa yiel na yiel, ka a āsūo mi tara kpāafū 'yerbir na 'yer, ka a āsūo mi tara yelwiilaa na yi Nāaŋmīn sē na wōn 'yer, ka a

ãsuo tara a kôkôr dâgûlaa na 'yer ka ãsuo mî tõc lïeb wiil a par. Yî maala a anyâna a jaa ka a sôsu yî a yî kpême a Nâa旳mîn puorfû pô. **XXVII** Ala i nûre na wa 'yere naa a kôkôr dâgûlaa, ba i ayi bûl ata, ba ta gar ata ε, na ba 'yere tî chere kôrø taa. Ka nûre ãsuo mî be be ma tõc lïeb wiil a par. **XXVIII** Ala i nûre ãsuo ba be be na tõc lïeb na wô wiil a par ε, a nînyûne wô i jaa gbûl a puorfû jie, tî bûlø kôrø wô mâe ni Nâa旳mîn.

XXIX Nâa旳mîn 'ye'yerbe ba i ayi bûl ata na ba 'yere, tîche ka a bala na che jvôrø kaara a le ban 'yere. **XXX** Ka ala wa i Nâa旳mîn ir yele wiil a bala na jâne, a 'lô na de nie 'yere wô mî pôo a wô nee. **XXXI** Yîn 'yere tî chere kôrø taa an kpâa yî naa tî 'yôc yî âkpâen. **XXXII** Nûre 'lô na 'yere a Nâa旳mîn 'yer wô nyôcôro wô mâe. **XXXIII** Bojûu Nâa旳mîn ba i nyôc nyôcôfû Nâa旳mîn ε, a wô bûol sî a sîn kpierere ni nyâ'maar nitâa le an kaara a pupuorbîr gbûlsî ba jaa jie. **XXXIV** Pôbo ba ma i jaa gbulo a puorfû jie, baa tara sôr na haa nee ε, tîche ba siir ba mâe nitâa le a Mosesi nebinâa na 'yer. **XXXV** Ala i ba bûorø naa ika ba sôr yele kôc kaa, ba kul a yir tî sôr a ba mâe sîrbe kaa. Bojûu a in vâ pôo na 'yer 'yer a puorfû jie.

XXXVI Yîn sê le a Nâa旳mîn 'yer de nie yi bûl? Bûl yîn têe le i a nîbe a 'yer na de nie ta? **XXXVII** Ala i nûre tîer ika wô in a Nâa旳mîn 'yer 'yere bûl tara a Nâa旳mîn Sîe kufûsi, vê ka a nînyûne bôon ika a anyâna in seb i naa le a sî Soro na bin. **XXXVIII** Ala i nûre ba wa sôc anyâna ε, yî mî ta sôc wô ε.

XXXIX A le jûu, n yeer, yî môc nûbir ni a Nâa旳mîn 'yer 'yerfû, tî na yî taa tôrø a 'yer

dāgūlaa 'yerfu bara ε. [XL](#) Tīchē yi ma maala yele jaa na sēe naa i ne ne ne sōr jaa pō.

XV

[I](#) Pōpāanyā, n yeeer, n buɔrō naa ika n le jēc yi 'yer nōc in dōc mōol kō yi a yi sōc de na yi be ara a pō. [II](#) A 'yer nōc nyāna in mōol faa yi naa ala i yi chēne na ara a pō, ka le ba le ε, a yi sōcfu in pōrō.

[III](#) Bojūu a 'yer in dōc nyē le n mī de nie man kō yi ika, a Yesu Kırıslıto kpīn a sī yelbier jūu, nītāa le a Nāaŋmīn gān na dōc 'yer, [IV](#) ka ba ūu wō, a wō le ir a kūu pō, a ber ata daar nītāa le a Nāaŋmīn gān na dōc 'yer. [V](#) Wō vē naa ka Pita nyē wō, na wō le vē ka a nītōnsi pie nī ayi mī nyē wō. [VI](#) A anyā puor, wō vēn ka a yeeer na gar kōor anūu (500) mī 'mataa nyē wō, bamīne na sōc kpi, tīchē a ba yōc jie le chēne. [VII](#) Wō vēn ka a Jemesi nyē wō, na wō le vē ka a nītōnsi ba jaa nyē wō, [VIII](#) ka a baaraa jaa ka maa mī na kaara fūka nīre ban dōc kpalka ka wō ir a wo māe wiil ma.

[IX](#) Bojūu maa le i a nītōnsi ba jaa pō bōbile naa ba sēen ika ba gba buɔl ma a nītōnāa ε, bojūu n gen a Nāaŋmīn puorbo. [X](#) Tīchē a Nāaŋmīn wāefu wōn wāe ma le so ka n i a nītōnāa a dūna. Ka a Nāaŋmīn wāefu ba i pōrō ε. Yelmāe jaa n tōn gar a nītōnsi ba jaa, tī a ba i maa māe le tō ε, tīchē a Nāaŋmīn wāefu 'lō wōn de wāen ma le. [XI](#) Ka maa le būl bala le, a 'yer le anyā sīn mōol, ka anyāna le yi mī sōc de.

[XII](#) Tīchē ala i yi wōn a mōol ika a Yesu Kırıslıto ir naa a kūu pō, ḥmīne le a yi bamīne 'yere ika

kūu pō irfu ba be be ε? **XIII** Ala i a kūu pō irfu ba be be ε, ka a Yesu Kırısıto mī gba ba ir a kūu pō ε. **XIV** Ka ala i a Yesu Kırısıto ba ir a kūu pō ε, a sī mōčl īn pōrō, ka a yī sōčfō mī i pōrō. **XV** A sī pāa ḥmara jırsı 'yōčnō Nāaŋmın, bojūu sī din dāasıe ıka Nāaŋmın sāin a Yesu Kırısıto a kūu pō. Tıche waa sāi wō ε, ala i yelmāe jaa kūusı ba ire ε. **XVI** Bojūu ala i a kūu pō irfu ba be be ε, ka le a Yesu Kırısıto mī gba ba ir a kūu pō ε. **XVII** Ka ala i a Yesu Kırısıto ba ir a kūu pō ε, a yī sōčfū īn pōrō, na yī chene be a yī yelbebe pō. **XVIII** Ka a bala mī na pāa sōč de a Yesu Kırısıto tī kpi, mī wε. **XIX** Ala i a dına tee tīer le sī tara a Yesu Kırısıto 'yōč, nıbaal nıbe le sī i, na sī gar a nıbe ba jaa.

XX Tıche Nāaŋmın sāin a Yesu Kırısıto a kūu pō yelmāe jaa, i a bir dōč, ka a wiil ıka a bala na kpi mī na ir a kūu pō. **XXI** Bojūu kūu tun nıbō'yen 'yōč wa, ka a kūu pō irfu mī tu a nıbō'yen 'yōč mī wa. **XXII** Adama jūu, nıre jaa na kpi naa, le mī le a Yesu Kırısıto jūu, nıre jaa na ir tara nyevvör. **XXIII** Tıche ãsuvō jaa nī wō irfu daar le, Yesu Kırısıto le i a bir dōč, 'lō pāa wa lıeb waara, ka bala jaa na sōč de wō mī ir. **XXIV** Ka a baaraa pāa wa, a wō de a yele a jaa 'yōč a Sāa Nāaŋmın nūu pō, an i wō tōčn a tōčfō dēme, nī a kpāen dēme ba jaa. **XXV** Bojūu a Yesu Kırısıto le a see ıka wō di a nāa lēee ka a Nāaŋmın wa de a wō dōdēme ba jaa bin a wō gbeε pīlem. **XXVI** A dō baaraa wōn na sōč le i a kūu. **XXVII** Bojūu a seb a Nāaŋmın gān pō ıka, "Nāaŋmın den a yele a jaa bin a Yesu Kırısıto gbeε pīlem." **(Yiel Gān**

8:6) Wun ben 'yer ika, a yele a jaa, a Nāaŋmīn na de a yele a jaa bin a Yesu Kırıſito gbeε pīlem ba pōč ε. **XXVIII** Nāaŋmīn wa i a nītō baar, a 'lō na de a yele a jaa bin a wu gbeε pīlem, a Bie māe mī na siir wu māe ku wu, ka Nāaŋmīn pāa so a jaa.

XXIX Niyōčo ba sōč ika a bala na kpi na le ir tara nyevvur go ε, tiche bamīne sōč naa na ba ma so Nāaŋmīn kōč ku ba. **XXX** Ka a sīn mī, bāa 'yōč le a dōčye ma pōč sī sōč jaa? **XXXI** Yeeṛ, bībir jaa le n ma tuoro kūu, juřfū kpe ma naa a yī jūu. A nyevvur sīn tara a sī Soro Yesu Kırıſito 'yōč le vē ka n 'yere a nītōnō. **XXXII** Ala i n jeb naa a mōdō bier a ka Efesus nīsaal jūu, bo tōnō le n nyē? Ala i a kūu kōč le ir ε, nītāa le a nībe na ma 'yere. "Yī vē ka sī di ti nyū, bojūu bio sīn kpi naa." (*Isaiya 22:13*) **XXXIII** Yī ta vē ka nībe bel yī ε. Fōč lōčon nīgālsı ba ma sōčon a fō tīer vīla bar. **XXXIV** Yī līeb de a yī yē, na yī tēe bier ıfū bar, bojūu a yī bamīne ba bōč a Nāaŋmīn ε, ka n 'yer a nītō ka vā kpe ba.

XXXV Tiche nīre āsūč na sōvur naa, "Nīmīne le a kūu na ıre wa ir? ıgān buor le ban le iru?" **XXXVI** Nyē dābol ka. A ala yīn ma bōr a ba i a ma bulaa tī a bōkora a pōč ε. **XXXVII** Yīn wa bōr, a ba i a vaar le yī bōr ε, tiche a bōbir tēe le yī ma bōr. Ka chi le bīl bon bir le. **XXXVIII** Tiche Nāaŋmīn le ma ku a āsūč jaa āgān 'lō jaa wun bōčorō. Bōbir āsūč jaa nī wu vaar le. **XXXIX** ıgān nōnō a jaa baa i bō'yēn ε. Nīre āgān nōn tēe naa nī dōn āgān nōn, ka a lubil nōn be wu yōč, ka a jāme nōn mī be a yōč. **XL** Saaju āgāma mī ben be, ka a tēe

āgāma mī be be. A saaju āgāma vīel ben a yō, ka a tēe āgāma vīel mī be a yō. [XLI](#) A mōtōo vīla ben wō yō, ka a ḥmeraa vīla mī be wō yō, ka a ḥmerbir āsuō vīla mī tēe a ḥmerbir āsuō.

[XLII](#) Le le an be a kūn wa ir a kūu pō. A āgān 'lō ban ūu in bōsōo naa, tiche 'lō wa ir a kūu pō, waa le pōonō go ε. [XLIII](#) Bala wa ūu a kūu wō ma in bōdēer ba le tara kpēo ε, tiche Nāaŋmīn wa ir wō a kūu pō, wōn vīele naa na wō tara kpēo. [XLIV](#) A tēe āgān nyā le ba ūun wō, 'lō wa ir a kūu pō, a sīe āgān le wōn tara. Nītāa le a tēe āgān na be be, le mī le a sīe āgān mī be be. [XLV](#) Nītāa le an sēb a Nāaŋmīn gān pō, "Adama a Nāaŋmīn na dōo de nie me in bōnibir." (*A Pielfu Gān 2:7*) A Adama bīeraa suō le i a sīe. [XLVI](#) A sīe suō ba le de nie ε, tiche a āgān suō le, ala puor ka a sīe suō pāa wa. [XLVII](#) A nīdōo yin ka a tēe pō, Nāaŋmīn na men a tā-uul, tiche a nībīeraa 'lō yin saaju. [XLVIII](#) Bala na yi ka a tēe pō, kaara na fīka, a 'lō ban men a tā-uul, ka bala mī na yi a saaju mī kaara na, fīka a 'lō na yi a saaju. [XLIX](#) A le ne nī wō ju sīn ben nyetāan a nīre nyā a Nāaŋmīn na men a tā-uul, le mī le sīn su a āgān 'lō nyetāan a 'lō na yi a saaju kaar.

[L](#) N yeeṛ, n buoṛo naa ika n 'yer chā kū yi ika, a āgān nī a jāi kō tōo kpē be a Nāaŋmīn nāalōo pō ε. Biū ka a bōsōo naa pōo a 'lō na ba sōonō pō ε. [LI](#) Yī chele ka n 'yer 'yer sōclaa kōo kū yi. Sī jaa baa na kpi ε, tiche si jaa le na līeb, [LII](#) fīka a nībir na ma wa va a pere kaar, ka a iil baaraa wa pēel. Bojūu a iil wa pēel a bala na kpi na ir naa, ba kō le kpi go ε, ka a sīn bala na ba kpi sere ε,

mí l̄eb. **LIII** Ka a āgāma anyā na sōonō, ka a l̄eb de a āgāma ala na ba sōonō su, ka a 'l̄o na kpire kō le kpi go ε. **LV** A bōsōo naa wa de a 'l̄o na ba sōonō ε, su, ka a 'l̄o na kpire kō le kpi go ε, ka a le na sēb a Nāaŋmīn gāma pō i yelmāε, "Kūu a fo tōofu baar naa." (*Isaiya 25:8*) **LV** "Kūu, nyinε le a fu tōofu be? Kūu, nyinε le a fu fililili 'lōnō na ma ku be?" (*Hosea 13:14*) **LVI** A kūu fililili 'lōnō na ma ku in a yelbier maalfu, ka a yelbier maalfu mí nyε a wō kpēč yi a Mosesi nebināa pō. **LVII** Tiche Nāaŋmīn son puor fu, wun ku si tōofu tu a le a si Soro Yesu Kūrisito na maal.

LVIII A le jūu, n yeer, yi ara chāchā, yi taa vē ka a bon jaa wa dam yi ε. Yi mōo n̄ibir n̄i a si Soro tōmō, yi bōo ika a ala yin tōnō kur̄ a si Soro, kō wa i pōčo ε.

XVI

I Pōpāanyā n buor̄o naa ika n 'yer a chierfu yin buor̄o ika yi chier sōvn a Nāaŋmīn n̄ibe. Yi mí maal a le in man ku a Galatiya paal pupuorbiir gbulsi ika ba maal. **II** A Pēnfō divē bio daar jaa, a bibir 'l̄o na de nie āsōo jaa wō ma ir a libie jā a le wun ma nyε na yi bine, ka maa wa t̄i a ta le i chierfu go ε. **III** Maa wa tōo ta n de a gāma ku a n̄ibe bala yin māe na ir naa tōn n̄i a libie ala yin chier ka ba chiin a Jerusalem. **IV** Ka ala wa i fika a maa māe seen mí na chen go, ba kō biel ma.

V Maa wa chen t̄i yi a Masedonīya baar, in wan a yi s̄ε, bojūu be le in tu. **VI** Amine s̄ε in jēn a yi s̄ε kor bālāa, bū ka n jānε a be ka a uon wa baar, ka yi sōo ma ka n chiine a n chenfu jie. **VII** N ba

bucro ika n tōo tū nyē yī a le ne a pōpāanyā tū po ε, n tīer naa ika n jē a yī sē kor ala i a sī Soro sco naa. **VIII** Tīche iñ jēn a Efesus tēe pō tū tān a Pentikosi bībir. **IX** Bojūu sōr yuon kō ma ka iñ tōo tōo tōmō, tīche ka a niyōcō mī kpere ma.

X Ala i a Timoti wa tū naa, yī kaa ka yele jaa taa kurō wū dābāε ε, bojūu a sī Soro tōmō le wū tōnō a n kaar. **XI** Yī taa vē ka a āsūcō jaa wa kaa wū pōrō ε. Yī bar wū sōr nī nyā'maar ka wū le līeb wa a n sē. Maa nī a yeeer jaa chēle wū naa.

XII A sī yeebe Apolosi, n suor wōn gbeeε a ḥmīne jaa ika wū tū a yī sē 'matāan a yeeer bamīne. Tīche waa sco a be tīfu a pōpāanyā sere ε, 'lō wa nyē sōr wōn tū naa.

XIII Yī 'yōōnō jōmō, na yī ara chāchā a yī scofu pō, na yī i nībe na tara nyāa na yī kpēme. **XIV** Na yī ma maala yele jaa nī nōfu.

XV Yī bōōn naa a Sītefanas nī a wū yir dēme, bala le dōōn a puorfū be a Akaya paal pō, na ba mōō nībir tōnō nī a Nāaŋmīn nībe. N suorō yī naa yeeer ika, **XVI** yī siir yī māe kō a nībe banyāna taaba nī nīre jaa na pōo ba bala, a ba kaar. **XVII** Nōō kpē ma naa iñ wa nyē a Sītefanas nī Fortunatus nī a Akaikus na wa ta a n sē, bojūu bala le sōō ma yīn ba be ka ε. **XVIII** Bojūu bala le 'maa ma āgān nītāa le ban mūn 'maa a yī āgān, a nībe banyāna sēen pēefū.

XIX A pupuorbiir gbulsī ba jaa na be a Asiya paal pō puor yī naa. Akuila nī a Pūrisila mī den a sī Soro yuor puor yī, nī a pupuorbiir bala na ma lōō a ba yir, mī puoro yī naa. **XX** A yeeer ba

jaa na be a ka mī puor yī naa. Yī mī puor puor taa nī pūpel.

XXI Maa Pōel māe nūu le n sēb a puorfū nyāna.

XXII Ala i āsūc jaa baa nō a sī Soro ε, pō'yōcōfū ben a wō sē. Pa sī Soro, wa.

XXIII A sī Soro Yesu wāefū a be a yī sē.

XXIV A n nōfū wō be a yīn bala jaa na be a Yesu Kūrīsīto 'yōc. A i a le.

**A Nāaŋmūn Nətur Oaalaā Gān, Būrfūr
Birifor, Southern: A Nāaŋmūn Nətur Oaalaā Gān,
Būrfūr New Testament**

copyright © 2006 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Birifor, Southern

Contributor: Aramaic Bible Translation, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

97b1f1fe-19fd-52d9-9481-ad2a6ade2772